

Uppföljningsprocess 2015

Årsredovisning 2015

Nämnden för funktionshinder och habiliterings
rapport till landstingsstyrelsen

Innehållsförteckning

1 Inledning	2
2 Nämnden för funktionshinder och habiliterings samlade bedömning.....	2
3 Nämndens fokusområden 2015.....	2
3.1 Tillgänglighet	2
3.2 Brukarens delaktighet och inflytande	3
3.3 Brukarsäkerhet med kvalitet	3
3.4 Kompetensutveckling	4
3.5 Valfärdsteknologi	4
3.6 Landstingets funktionshinderspolitiska arbete	4
4 Mål och uppföljningsindikatorer	4
5 Ekonomi	7

1 Inledning

Nämnden för funktionshinder och habilitering redovisar sitt resultat för 2015. Årsredovisningen har sin utgångspunkt i landstingsplanens övergripande mål 2012-2015 samt nämndens verksamhetsplan för 2015. Nämnden ansvarar för verksamheter som tillhandahåller rehabilitering, habilitering och särskilt stöd till personer med funktionsnedsättning, tolktjänst för döva och hörselskadade samt hjälpmedelsservice till hälso- och sjukvården i landstinget och länets kommuner.

2 Nämnden för funktionshinder och habiliterings samlade bedömning

De övergripande målen för nämndens arbete innefattar nöjdhet hos brukare och anhöriga vad gäller delaktighet i planeringen av individuella insatser, att tillgängligheten till insatserna är god samt att myndighetsutövningen sker enligt lag, fastställda rutiner och tidsramar. Nämnden har också ett övergripande planerings- och uppföljningsansvar för landstingets utveckling inom det funktionshinderspoltiska området. Nämndens samverkan med företrädare för kommunerna och övriga aktörer i länet utgör en viktig förutsättning för att insatser kan ges kontinuerligt och med god effekt.

I landstingets övergripande visionsarbete om världens bästa hälsa 2020 följer nämnden särskilt hälsoläget för personer med funktionsnedsättning. Nationella och internationella kartläggningar visar ojämlikhet i levnadsförhållanden för personer med funktionsnedsättning relaterat till den övriga befolkningen. För att undvika onödig ohälsa har ett samarbete mellan landstingets primärvård och habiliteringscentrum resulterat i ett beslut i landstingsstyrelsen att starta ett treårigt projekt för att säkerställa en tillgänglig och fungerande bassjukvård för personer med medfödda och tidigt förvärvade funktionsnedsättningar. I projektet ska en hälsocentral i Umeå utveckla särskild kompetens och ett anpassat arbetssätt avseende målgruppen och dess behov. Projektet startar hösten 2016.

Utvecklad samverkan med länets kommuner i vård och rehabilitering ökar kraven på en effektiv och träffsäker hjälpmedelsverksamhet. Nya målgrupper, liksom ökning av äldre personer i behov av rehabilitering förutsätter en strukturerad samorganisation för styrning av hjälpmedelsförskrivning i länet. För att samtidigt klara hjälpmedelsverksamhetens budgetminskning med 5 miljoner kronor för 2015 har en strukturförändring inom verksamheten genomförts. I april 2016 samordnas basenheten i nya lokaler i Umeå med serviceenheter i Skellefteå och Lycksele. Likaså har nya avtal om samverkan med kommunerna i hjälpmedelsprocessen fastställt för 2016. För närvarande utgör kommunernas hjälpmedelsförskrivning 70 %, resterande 30 % förskrivs främst inom landstingets Habiliterings- och Medicincentrum. Hjälpmedelsverksamheten är från januari 2015 intäktsfinansierad med externa och interna kunder som debiteras utifrån nyttjandegrad.

Tolkcentralens mål om tillgänglighet är att verksamheten ska klara 96 % av alla tolkbeställningar. På grund av ständigt ökade behov av tolk tvingas verksamheten nu prioritera i sina uppdrag i högre grad vilket innebär att tillgängligheten vid årets slut är 94 %

Habiliteringscentrum fortsätter att utveckla habilitering för vuxna personer med funktionsnedsättning. Personer med autismspektrumtillstånd efterfrågar habilitering i allt högre grad. Habiliteringsprogram för specifika målgrupper utvecklas kontinuerligt. Väntetider inom hörsel och synrehabilitering har också minskat.

3 Nämndens fokusområden 2015

3.1 Tillgänglighet

Inom Habiliteringscentrum är det fortsatt svårt att klara första mötet inom 30 dagar efter beslut om rätt till insats enligt LSS och insats inom främst habilitering för vuxna. Orsaken är främst den stora

ökningen av efterfrågan på insatser för personer med autismspektrumtillstånd. Inom syn- och hörselrehabilitering har tillgängligheten ökat jämfört med tidigare mätningar. Synrehabiliteringen har svårigheter att över tid klara målet medan hörselrehabilitering nu klarar tillgänglighetsmålet för nybesök. Verksamheten har också kö till individuell beteendeträning (IBT) för små barn med autism. IBT ingår i kvalitetsregister och ska erbjudas barn i tidig ålder för att nå bästa resultat. Orsaken till kösituationen är att verksamheten nu tagit över ansvaret från BUP och gör förenklad utredningsgång direkt från 1:a linjen vilket kräver att resurser omorganiseras för utredning av unga. Men även här har ärenden under året ökat markant jämfört med tidigare år, en ökning som tenderar att fortsätta.

Inom Tolkcentralens verksamhet har antalet tolkbeställningar de senaste åren ökat. Sedan 2012 har antalet beställningar ökat från 4 800 till 5 500 beställningar. Antalet sena beställningar (med högst 48 timmars varsel) har ökat markant, 2015 utgjorde dessa 21 % av alla beställningar. År beställningarna av hög prioritet måste omstruktureras av schemaläggning göras, vilket görs allt oftare.

3.2 Brukarens delaktighet och inflytande

En utredning har mynnat i ett inriktningsbeslut inom länssamordningsgruppen om vad som ska ingå i den specialiserade syn- och hörselrehabiliteringen respektive vad som utgör kommunernas ansvar för vård och omsorg av äldre. En handlingsplan för att stärka barns rättigheter är utarbetat för att bättre beakta barnperspektivet inom habiliteringscentrums verksamhet. Ett habiliteringsprogram för vuxna personer med högfungerande autism har införts successivt under hösten. Programmet innefattar gruppverksamhet, utbildning och öppen mottagning utan tidsbokning. Syftet med programmet är att skapa ett behovsanpassat stöd där de med behov av omfattande insatser kan prioriteras. Handlingsplanen för våld i nära relationer som bygger på materialet "Sällan sedda" har implementerats i verksamheten.

Inom tolkverksamheten prioriteras beställningar som gäller barn. Brukare har nu möjlighet att önska specifik tolk utifrån exempelvis kompetens. Dessvärre är det inte alltid som tolk beställs vid myndighetsutövning, exempelvis inom sjukvården. De nyinsatta patienttelefonerna/läsplattorna vid sjukhusens akutmottagningar som är anpassade för särskilda behov vad gäller kommunikation och kognition har emottagits mycket positivt av både brukare och personal i vården. Hjälpmålet underlättar kommunikationen och ökar patientens delaktighet.

3.3 Brukarsäkerhet med kvalitet

Allt fler kvalitetsregister tas fram inom habiliteringsområdet. Under året har förberedelser pågått för införande av HabQ för vuxna personer med autism samt svenskt kvalitetsregister för rehabilitering vid synnedläggning: SKRS. Den utveckling av kvalitetsregister som pågår bygger på det arbete som görs inom de nationella chefsföreningarna inom habiliteringsområdet till skillnad från övriga specialiteter inom landstinget som omfattas av Socialstyrelsens nationella riktlinjer. Under året har samtliga medarbetare fått kunskap om den nationella prioriteringsmodellen och en planering för att återuppta arbetet med öppna prioriteringar under 2016/17 är gjord.

Ett förberedelsearbete har pågått för införande av NCS Cross vårdadministration inom barn- och vuxenhabilitering. Vårdadministrationen i NCS Cross ger inte stöd för den typ av uppföljning som verksamheten behöver, men som de än så länge kan hämta från sitt eget verksamhetsregister. Att i det nya systemet finna former för att få ett planeringsstöd som är till nytta i utvecklingsarbetet är en stor utmaning. En återkommande notering bland medarbetare är den upplevda onödiga administrationen på grund av att systemet inte stödjer processerna eller är kompatibla med varandra.

För att säkerställa kvalitet inom tolkcentralen tillämpas nationella regler med en tolk för korta tolkuppdrag som varar maximalt en timme och två tolkar vid längre uppdrag. Vid särskilt behov finns två tolkar med även vid kortare uppdrag. Fortfarande finns brister då vårdpersonal och personal inom andra myndigheter inte bokar tolk trots behov. Detta utgör en patientsäkerhetsrisk och information om möjlighet för verksamheter och myndigheter att boka tolk sprids kontinuerligt.

3.4 Kompetensutveckling

Habilitering är en tvärprofessionell insats med flera specialistkompetenser för insatser på individ-, familj-, grupp- och omgivningsnivå. Kompetens som saknas i länet förutsätter att personal deltar kontinuerligt i nationella nätverk och konferenser. Under våren hölls två nationella konferenser inom hörselrehabiliteringsområdet i länet. De metoder som finns måste ofta anpassas utifrån brukarens kognitiva och kommunikativa förmåga vilket ställer krav på erfarenhet och kunskap. Inom habiliteringscentrum satsas under 2015-16 på utbildning för att möta problemskapande beteende hos personer med autism och utvecklingsstörning. Vid nyrekryteringar som gjorts under året har heltidstjänster annonserats även om verksamheten inte har budget för heltid. Det har medfört högre kostnader men de vakanta tjänsterna har kunnat tillsättas.

Kompetensutveckling får till viss del stå tillbaka under året inom tolkverksamheten. En kortare intern fortbildning i ASL (American Sign Language) har genomförts, skriv-/TSS tolkarna har deltagit i nationell teknikdag för sin yrkesgrupp samt har en tolk genomgått rättstolkutbildning. Varje medarbetare har sin egen kompetensutvecklingsplan.

3.5 Välfärdsteknologi

Utvecklingen inom hjälpmedelsområdet är snabb övergår alltmer till metodutveckling för stöd i användandet av välfärdsteknologi. Inom så kallade datatek/appotek för personer med kognitiva funktionsnedsättningar har verksamheterna, genom omfördelning av resurser, förstärkt rådgivning till brukare i alla åldrar i användandet av smarta telefoner, appar och läsplattor. Även inom synrehabilitering prioriteras riktad information i användning av ny teknik. Inom tolkverksamheten utvecklas skrivtolkning på distans, bland annat har ett samarbete påbörjats med CI-teamet (cochleaimplantat) på NUS.

De patienttelefoner/läsplattor som nu finns vid akutmottagningen på varje sjukhus har inneburit en förbättrad kommunikation mellan patient och vårdpersonal. Inom kort kommer telefonerna att kompletteras med punktdisplayer. Men det finns fortfarande vissa problem vid distanstolkning vid trådlös överföring.

Hjälpmedelsverksamhetens pågående strukturförändringar görs för att effektivisera organisationen för logistik och flöden med syfte att bli mer kundorienterad där målet är att kunna leverera rätt hjälpmedel i rätt tid och utifrån den enskildes behov, oavsett vilken huvudman eller verksamhet som förskriver produkten. I slutet av 2015 fastställdes en projektplan för att ta fram en länsgemensam hjälpmedelsstrategi 2017 – 2021 som ska utgöra gemensam plattform för utveckling inom hjälpmedelsområdet i länets kommuner och i landstinget.

3.6 Landstingets funktionshinderspolitiska arbete

Arbetet med att revidera landstingets funktionshinderspolitiska policy påbörjades under 2015. En arbetsgrupp med representanter från intresseorganisationerna och från nämnden för funktionshinder och habilitering samt landstingets samverkansnämnd har arbetat fram ett förslag till funktionshinderspolitisk policy 2016 -2020 för Västerbottens läns landsting. Förslaget går ut på bred remiss i början av 2016 och behandlas i landstingsfullmäktige i september 2016.

4 Mål och uppföljningsindikatorer

I nämndens verksamhetsplan har landstingsplanen omsatts i mål och uppföljningsindikatorer för 2015. I årsrapporten redovisas målen enligt nämndens verksamhetsplan under rubrikerna: Bättre och jämlik hälsa, God vård, Hälsöfrämjande arbetsplatser och attraktiv arbetsgivare, God hushållning samt Medborgarinflytande. I redovisningen presenteras i tabellform resultatet för varje uppföljningsindikator. Grönt anger att målvärdet är uppfyllt och rött visar på avvikelse från målvärdet och att förbättringar krävs. Av de 23 indikatorer som redovisas nedan är 14 uppfyllda vid årets slut. Det ekonomiska resultatet för 2015 presenteras i avsnitt 5: Ekonomi.

Bättre och jämlik hälsa

Mål 2015	Målvärde 2015	Fördelning män/kvinnor	Resultat vid årets slut
1 Landstinget har ett funktionshinderspolitiskt program 2016-2019 som också beaktar jäm- och mångfaldsperspektivet	Reviderad policy och handlingsplan för 2016-2019 bereds för beslut i LTS och LTF		Funktionshinderspolitisk strategi 2017-2020 är ute på remiss och bereds för beslut i LTF september 2016
2 Etablerad resurs för personlig service, ledsagare finns vid Nus	Verksamheten personlig service etableras		Verksamheten personlig service är etablerad vid Nus
3 Länets hjälpmedelsverksamhet är samordnad och organiserad utifrån huvudmännens uppdrag och brukarens behov	Bereda och besluta om samordnad organisering av hjälpmedel i länet		Samordnad organisering av hjälpmedel i länet har inte beretts eller genomförts. Istället knyts nya avtal mellan parterna för 2016.
4 Beslut om insats enligt LSS ska ges inom 90 dagar efter att ansökan inkommit.	85 %	Bereder mätning för 2016	98 %
5 Tolkbeställningar utförs inom önskad tid	96% allmän tolkning 98% hälso- o sjukvård 100% akut sjukvård		94 % allmän tolkning 99 % hälso- o sjukvård 100 % akut sjukvård
6 Hjälpmedel levereras och underhålls enligt verksamhetens kvalitetsindikatorer	90 % av: -Lagervaror inom 7 dgr -Bestvaror inom 20 dgr -Underhåll: avhjälpande åtgärd inom 14 dgr -Kundtjänstamtal besvaras		83 % 83 % 69,3 % 91 %
7 Utveckla metoder för att mäta relevanta könsrelaterade data	Rapportera vilka könsrelaterade data som kan mätas inför 2016		HMV:s data kan redovisas fördelat på kön. HabC:s brukarstatistik är könsrelaterad likaså kan data inom TolKC presenteras fördelat på kön
8 Brukare inom Hab C är nöjda med insatser och inflytande	90 % nöjda 90 % har inflytande		92-100 % 93-97 %
9 Hjälpmedelsverks kunder är nöjda	80 % kundnöjdhet		Redovisas i februari 2016
10 Utveckla habiliteringsprogram för prioriterade målgrupper inom vuxenhabilitering	Ett nytt program är framtaget och igångsatt		Ett habiliteringsprogram för vuxna personer med högfungerande autism är framtaget och påbörjat

God vård

Mål 2015	Målvärde 2015	Fördelning män/kvinnor	Resultat vid årets slut
11 Vuxna inom syn- och hörselhabilitering får ett nybesök inom 90 dagar	Syn 80 % Hörsel 80 %	46 % män, 54 % kvinnor 40 % män 60 % kvinnor	Syn: variation 72 – 85 % över året Hörsel: variation 75 – 97 % Över året
12 Brukare med aktiva insatser har en aktuell individuell plan	Barn (hab) 85 % Vuxna (hab) 85 %	Uppgifter saknas	Barn (hab) 85 % Vuxna (hab) 84 %
13 Öka andelen nya brukare inom syn- och hörselhabilitering som har individuell plan	Synrehab 40 % Hörselhab 50 %	34 % män 66 % kvinnor 32 % män 68 % kvinnor	Syn: 36 % Hörsel: 43 %
14 Resurser från flera kompetensområden finns att tillgå inom syn- och hörselhabilitering	Åtgärder för att utveckla kvalitet o resurstillgång är vidtagna		50% psykolog tillsatt inom synrehab. Inga vakanta tjänster f n inom syn- eller hörselhab. Samv inom Hab C verks i s Lappland inledd.
15 Barn och ungdomar är delaktiga i och påverkar sin egen habilitering	30 % av all IP för barn /unga görs i samverkan med brukaren		Barn inom hab 22 % Barn inom hörsel 77 % Barn inom syn 30 %

Hälsofrämjande arbetsplatser och attraktiv arbetsgivare

Mål 2015	Målvärde 2015	Fördelning män/kvinnor	Resultat vid årets slut
16 Antalet certifierade hälsofrämjande arbetsplatser inom NFH:s ansvarsområde ska öka	3 certifierade arbetsplatser finns		Hab C en har förberett och lämnat in för certifiering Tolk C har omcertifierats Hjälpmiddel: ingen åtgärd
17 Möjlighet att bedriva förbättringsarbete är systematiserat inom verksamheterna	Arbetet med en strategi för forsknings- och förbättringsarbete har påbörjats		En strategi för förbättringsarbete med handlingsplan är utarbetade och fastställd
18 Sjukfrånvaron ska minska	Sjukfrånvaro < 4,5 %	Kv: 5,33% M: 8,5% (2014: Kv: 5,09% M: 7,06%)	2015: 6,05% (2014: 5,09)
19 Kompetensutveckling inom Tolkcentralen ska öka	100 % tolkar har handledarutbildning 50 % av tolkar har rättstolksutbildning		100 % av tv-anst tolkar har handledarutbildning 83 % av tv-anst tolkar har rättstolksutbildning

God hushållning

Mål 2015	Målvärde 2015	Fördelning män/kvinnor	Resultat vid årets slut
20 Budget i balans	Budget i balans Budget: 91 330 tkr		Årets resultat - 2 317
21 Debiterings- och uthyrningsgrad inom hjälpmedelsverksamheten ska öka	Debiteringsgrad 73 % Uthyrningsgrad 93 %		Debiteringsgrad 69 % Uthyrningsgrad 92,9 %

Medborgarinflytande

Mål 2015	Målvärde 2015	Fördelning män/kvinnor	Resultat vid årets slut
22 En god och kontinuerlig dialog förs med berörda intresseorganisationer inom funktionshindersrörelsen	Utvärdera samverkan utifrån målen i arbetsordningen för samråd		Ingen åtgärd under 2015, kommer att följas upp under 2016 samt utvärderas i samband med revidering 2018
23 Utveckla samverkan i brukarråd	Regler för samverkan i brukarråd finns		Hab C har skriftlig ökning om samverkan inom alla verksamhetsgrenar Tolk C har skriftlig policy för samverkan HVM har ej brukarråd då det är en utförarverksamhet gentemot förskrivare

5 Ekonomi

Nämnden redovisar för 2015 ett sammantaget underskott mot budget med -2 317 tkr.

Hjälpmiddel Västerbotten vänder tidigare års överskott till ett underskott mot budget med -3 590 tkr. Prognosen för verksamheten var i augusti 2015 – 3 mkr. Det utökade underskottet för verksamheten förklaras av extradebitering för rekondtjänst i Skellefteå samt att inköp av hjälpmedel kontinuerligt har ökat under hösten.

Habiliteringscentrum redovisar vid årets slut ett ekonomiskt underskott med -154 tkr. Underskottet förklaras av ökade kostnader för hjälpmedel.

Funktionshinder gemensamt redovisar ett överskott på 1 550 tkr varav 1 200 tkr beror på en fördelning av överskottsmedel som redovisas inom Nämnden på grund av att AFA Försäkring har betalat tillbaka premierna för de kollektivavtalade sjukförsäkringarna för året 2004 med cirka 50 miljoner kronor.

Nämnden för funktionshinder och habilitering redovisar ett underskott på -185 tkr vilket främst beror på tillfälligt ökade personalkostnader under året i samband med kurser och konferenser.

**Resultat mot budget per verksamhetsområde för år 2015 i tkr
– Nämnden för funktionshinder och habilitering**

Basenhet	Ack utfall 2015	Ack budget 2015	Ack diff +/-	Årsbudget 2015
Totaler	93 647	91 330	-2 317	91 330
1897 Ej förd budget Med vård	0	0	0	0
5020 Tolkcentral Västerbotten	7 242	7 304	62	7 304
5042 Habiliterings centrum Västerbotten	104 168	104 014	-154	104 014
5050 Hjälpmedel Västerbotten	-24 338	-27 928	-3 590	-27 928
5891 Funktionshinder gemensamt	6 080	4 530	1 550	6 080
8015 Nämnden för funktionshinder och habilitering	2 045	1 860	-185	1 860

Delredovisning 5891 Funktionshinder gemensamt

K-ställe	Årsbudget	Ack utfall innev år	Ack diff +/-
Totaler	6079,6	4530,3	1549,3
34680 Handikapp driftanslag	1608,6	148,7	1459,9
34685 Infomix region vb hkn	1178	1184,7	-6,7
52783 Handikapporg hkn	3293	3196,8	96,2